

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over de bevordering van klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren

(verkennend advies op verzoek van de Europese Commissie)

(2018/C 227/05)

Rapporteur: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Corapporteur: **Josep PUXEU ROCAMORA**

Raadpleging	Europese Commissie, 28.11.2017
Rechtsgrondslag	Artikel 304 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
Besluit van het bureau	4.7.2017
Bevoegde afdeling	Landbouw, Plattelandsontwikkeling en Milieu
Goedkeuring door de afdeling	6.2.2018
Goedkeuring door de voltallige vergadering	15.2.2018
Zitting nr.	532
Stemuitslag	192/1/2
(voor/tegen/onthoudingen)	

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. De verschuiving naar een koolstofarme en klimaatbestendige economie is tot nog toe voor een groot deel te danken aan bottom-upinitiatieven die worden geleid door burgers, innovatieve bedrijven en diverse belanghebbenden uit het maatschappelijk middenveld, die gezamenlijk worden aangeduid als subnationale en niet-overheidsactoren.

1.2. Deze actoren kunnen essentiële bijdragen leveren om zowel koolstofarme ontwikkeling als duurzame ontwikkeling te versnellen. Directe maatregelen van niet-overheidsactoren verlagen de kosten van de koolstofarme transitie en verzachten eveneens de onmiddellijke gevolgen van de klimaatverandering die zich reeds voordoet.

1.3. De afgelopen jaren is het aantal, de reikwijdte en de schaal van de klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren snel vergroot⁽¹⁾. Niet-overheidsactoren worden echter nog steeds geconfronteerd met enorme obstakels die het voor hen moeilijk maken om hun klimaatmaatregelen met succes op te zetten en uit te voeren.

1.4. Bovendien worden niet-overheidsactoren en hun klimaatmaatregelen steeds diverser, aangezien deze actoren actief zijn in allerlei uiteenlopende omgevingen met specifieke behoeften en hulpbronnen. Een goede analyse en een goed begrip van deze diversiteit is een eerste vereiste om het tempo van de klimaatmaatregelen op te kunnen voeren.

1.5. Gelet op het grote potentieel van niet-overheidsactoren om een stuwende kracht te vormen voor de wereldwijde inspanningen om de klimaatverandering te matigen en ons aan te passen aan de gevolgen ervan, pleit het EESC voor een „Europese dialoog over klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren” (ED-NSCA) om klimaatmaatregelen van in Europa gevestigde niet-overheidsactoren te versterken en de reikwijdte en de schaal ervan te vergroten.

1.6. De door het EESC voorgestelde Europese dialoog dient een overzicht te bieden van de klimaatmaatregelen binnen de EU en moet helpen om de vooruitgang van klimaatmaatregelen op mondiaal niveau in het oog te houden.

⁽¹⁾ Yearbook of Global Climate Action 2017, Marrakesh Partnership, UNFCCC 2017.

1.7. Het EESC hamert erop dat het erkennen en voor het voetlicht brengen van doeltreffende, innovatieve en creatieve klimaatmaatregelen een kostenefficiënte manier kan zijn om stimulansen te bieden voor nieuwe maatregelen en om bestaande maatregelen te ondersteunen. De erkenning van klimaatmaatregelen kan worden bereikt middels een onlineplatform, evenementen op hoog niveau en/of het uitreiken van prijzen.

1.8. Een Europese dialoog inzake klimaatmaatregelen moet continu feedback verzamelen en uitdagingen op het gebied van regelgeving aankaarten bij openbare autoriteiten om geleidelijk een faciliterend bestuursklimaat voor bottom-upklimaatmaatregelen tot stand te brengen. De dialoog zou moeten voortbouwen op soortgelijke initiatieven, zoals de Europese energiedialoog ter coördinatie van de energietransitie waartoe het EESC heeft opgeroepen.

1.9. De ultieme doelstelling van de voorgestelde dialoog is het versnellen van klimaatmaatregelen. Dit kan zowel worden bereikt door het voor een breed scala aan niet-overheidsactoren aantrekkelijk te maken om zich in te zetten voor het klimaat, als door ervoor te zorgen dat klimaatmaatregelen het nieuwe „business as usual” worden.

1.10. Het EESC benadrukt dat er in onze strijd om emissies terug te dringen, het klimaat te beschermen en sociale en economische rechtvaardigheid te bevorderen, een sociale dialoog moet komen ten behoeve van een rechtvaardige en snelle overgang naar een koolstofvrije wereld zonder armoede.

1.11. Het EESC stelt voor dat de dialoog niet alleen bedoeld zou moeten zijn om maatregelen te belichten en onder de aandacht te brengen, maar ook tegemoetkomt aan de behoeften van niet-overheidsactoren door inspiratie te bieden voor nieuwe partnerschappen tussen overheids- en niet-overheidsactoren, door het intercollegiale leren en het delen van opleiding en advies tussen niet-overheidsactoren te faciliteren en door toegang tot financiering te vereenvoudigen.

1.12. De voorgestelde Europese dialoog zou moeten gaan functioneren in een breder ecosysteem van klimaatgovernance na de Overeenkomst van Parijs. De organisatie van de dialoog zou bescheiden („light touch”) moeten zijn en zou in de eerste plaats gericht moeten zijn op het strategisch koppelen van bestaande programma's, initiatieven en instellingen, en niet op het oprichten van nieuwe instellingen. In dit verband steunt het EESC het voorstel van het Europees Parlement om nationale „platforms voor klimaat- en energiedialoog op verschillende niveaus” op te zetten.

1.13. Het EESC zal het voortouw nemen bij het opzetten van de dialoog en verzoekt de andere EU-instellingen, met name de Europese Commissie, om mee te werken aan de totstandbrenging van een faciliterende omgeving voor klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren door de dialoog concreet gestalte te helpen geven.

1.14. Als aanzet tot de Europese dialoog over klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren zou in de eerste helft van 2018 voor alle belanghebbende netwerken van actoren en vertegenwoordigers van andere EU-instellingen en de lidstaten een evenement in de geest van de Talanoa-dialoog⁽²⁾ georganiseerd moeten worden om een duidelijk actieplan voor de dialoog op te stellen.

1.15. Door middel van een dergelijke dialoog zou het EESC alle niet-overheidsactoren — bedrijven, met inbegrip van kmo's, sociale ondernemingen en coöperaties, maatschappelijke organisaties, gemeenschappen, alsook lokale en regionale overheden en andere relevante belanghebbenden — in een sterkere positie plaatsen, zodat zij een reële en tastbare bijdrage aan het aanpakken van de klimaatverandering kunnen leveren.

2. Achtergrond van dit advies

2.1. Dit is een verkennend advies op verzoek van de Europese Commissie.

2.2. Dit advies bouwt voort op het in juli 2016 goedgekeurde advies over een coalitie om de toezeggingen in de Overeenkomst van Parijs na te komen, evenals op de conferentie over het ontwerpen van een kader voor bottom-upklimaatmaatregelen, die tot doel had beste praktijken uit te wisselen en uitdagingen in kaart te brengen die een remmend effect hebben op de inspanningen van niet-overheidsactoren om de klimaatverandering te verminderen.

⁽²⁾ De term „talanoa” wordt in Fiji en het gebied van de Grote Oceaan gebruikt om een proces van inclusieve, participatieve en transparante dialoog aan te duiden. Het doel van een Talanoa-dialoog is verhalen te delen, empathie op te bouwen en verstandige beslissingen te nemen die goed zijn voor het algemeen belang. In 2018 zal een Talanoa-dialoog van start gaan om de balans op te maken van de collectieve inspanningen van de verdragsluitende partijen op weg naar de in artikel 4 van het Akkoord van Parijs genoemde langetermijndoelstelling. In dat verband zal ook een onlineplatform worden opgezet om input te verzamelen.

2.3. De verschuiving naar een koolstofarme en klimaatbestendige economie vindt vooral plaats dankzij bottom-upinitiatieven die worden geleid door burgers, lokale overheden, consumenten en innovatieve bedrijven. De verdere vooruitgang van deze initiatieven wordt echter vaak gehinderd door administratieve en regelgevingsbelemmeringen, het ontbreken van adequate raadplegingsmechanismen en ongeschikte financiële procedures.

3. De dringende behoefte aan klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren

3.1. De term „niet-overheidsactoren” verwijst naar actoren die geen partij zijn bij het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (UNFCCC). Deze brede interpretatie omvat verschillende soorten bedrijven, met inbegrip van kleine en middelgrote ondernemingen, evenals micro-ondernemingen, investeerders, coöperaties, steden en regio's, vakbonden, gemeenschappen en burgerverenigingen, geloofsverenigingen, jeugdorganisaties en andere niet-gouvernementele organisaties. In dit advies wordt met name de aandacht gevestigd op de bottom-upbijdragen die steeds vaker worden geleverd door klimaatactoren die nog niet volledig worden erkend door de EU-instellingen en de lidstaten.

3.2. De behoefte aan klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren wordt om ten minste vier redenen steeds dringender:

- de concentraties van broeikasgassen in de atmosfeer blijven toenemen; zelfs als alle toezeggingen van de overheden worden uitgevoerd, blijft er nog een kloof van 11 tot 13 gigaton (Gt) CO₂eq over ⁽³⁾. Kortetermijnmaatregelen van overheids- en niet-overheidsactoren kunnen helpen om deze kloof te dichten en zijn van cruciaal belang om radicalere en duurere maatregelen te vermijden;
- wereldwijd zijn gevolgen merkbaar van de klimaatverandering die zich reeds voordoet. Deze gevolgen zijn onder meer een toename van extreme weersomstandigheden, toenemende verliezen en schade alsook veranderende weerpatronen. Bovendien werken deze gevolgen als katalysator voor ontheemding en migratie van kwetsbare gemeenschappen ⁽⁴⁾;
- de huidige politieke strubbelingen — bijvoorbeeld in de Verenigde Staten — en de schaarsheid van openbare middelen brengen de volledige tenuitvoerlegging van de toezeggingen van de overheden in het gedrang. Zelfs een aantal Europese landen die zich volledig willen inzetten voor de Overeenkomst van Parijs blijven nog steeds achter bij de ambities die nodig zijn om de opwarming van de aarde ruim beneden 2 °C te houden;
- overheden leggen het beleidskader vast, maar maatregelen worden ter plaatse uitgevoerd door subnationale en niet-overheidsactoren, die vaak de echte leiders zijn bij innovatieve en doeltreffende maatregelen, met name de kleinere bottom-upactoren die in opkomst zijn op klimaatgebied.

3.3. Niet-overheidsactoren kunnen essentiële bijdragen leveren om zowel de koolstofarme ontwikkeling als duurzame ontwikkeling te versnellen. Directe maatregelen van niet-overheidsactoren verlagen de kosten van de koolstofarme transitie en verzachten eveneens de onmiddellijke gevolgen van de klimaatverandering die zich reeds voordoet. In het algemeen wordt echter niet voldoende erkend dat bottom-upinitiatieven de sociale problemen die samenhangen met het koolstofarm maken van de economie en de ecologische transitie kunnen helpen oplossen.

3.4. Uit het door de EU gefinancierde TESS-project, waarin het effect van ecodorp gemeenschappen in Europa wordt onderzocht, blijkt dat als vijf procent van de EU-burgers zou deelnemen aan doeltreffende door de gemeenschap geleide initiatieven om de klimaatverandering te beperken, de koolstofbesparingen voor de 28 EU-lidstaten voldoende zouden zijn om bijna 85 % van hun afgesproken emissiereductiedoelstellingen voor 2020 te halen ⁽⁵⁾.

3.5. Klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren kunnen de algemene klimaatgovernance ook versterken. Bijvoorbeeld:

- maatregelen van niet-overheidsactoren zouden kunnen leiden tot ambitieuzer klimaatbeleid door overheden te laten zien dat ambitieuzere klimaatdoelstellingen plausibel zijn;

⁽³⁾ The Emissions Gap Report 2017: A UN Environment Synthesis Report, UNEP 2017.

⁽⁴⁾ Raadsconclusies: Europese klimaatdiplomatie na CoP21: bestanddelen voor het voortzetten van de klimaatdiplomatie in 2016.

⁽⁵⁾ Towards European Societal Sustainability, <http://www.tess-transition.eu/about/>

- maatregelen van niet-overheidsactoren zouden overheden kunnen helpen om beleid op nationaal niveau uit te voeren en zouden kunnen helpen om te voldoen aan de nationale vereisten in het kader van de nationaal bepaalde bijdragen (NDC's) van de EU;
- niet-overheidsactoren zouden kunnen helpen bij het in kaart brengen van kansen om het regelgevingsklimaat te verbeteren ⁽⁶⁾.

3.6. Maatregelen van niet-overheidsactoren kunnen ook worden aangewend om aan te tonen dat de overgang naar een koolstofarme, circulaire en klimaatbestendige economie de EU een kans biedt om haar concurrentievermogen te vergroten, wat de bedrijven in de EU ten goede komt. Bovendien bieden ze een kans om niet alleen klimaatuitdagingen aan te pakken, maar ook in te zetten op duurzame ontwikkeling, met name de tenuitvoerlegging van de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's).

3.7. De afgelopen jaren is het aantal, de reikwijdte en de schaal van de klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren snel vergroot ⁽⁷⁾. Niet-overheidsactoren worden echter nog steeds geconfronteerd met enorme obstakels die het voor hen moeilijk maken om hun klimaatmaatregelen met succes op te zetten en uit te voeren. (Zie het EESC-advies: Coalitie om de toezeggingen in de Overeenkomst van Parijs na te komen ⁽⁸⁾.)

3.8. Bovendien worden niet-overheidsactoren en hun klimaatmaatregelen steeds diverser, aangezien deze actoren actief zijn in allerlei uiteenlopende omgevingen met specifieke behoeften en hulpbronnen. Een goede analyse en een goed begrip van deze diversiteit is een eerste vereiste om het tempo van de klimaatmaatregelen op te kunnen voeren.

4. De EU heeft een strategische aanpak nodig om klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren te vergemakkelijken

4.1. De EU is op wereldniveau een voorvechter van maatregelen door niet-overheidsactoren:

- de EU pleit in het kader van de UNFCCC voor internationale samenwerkingsinitiatieven („International Cooperative Initiatives”) met verschillende belanghebbende partijen voor de matiging van de klimaatverandering;
- de EU heeft bijgedragen tot grote klimaatinitiatieven met meerdere belanghebbenden ⁽⁹⁾;
- individuele lidstaten steunen de internationale agenda voor klimaatmaatregelen. Zo leidde Frankrijk grootschalige mobilisatie-inspanningen op weg naar de Overeenkomst van Parijs. De noordse landen en Nederland droegen bij aan de ontwikkeling van het „Climate Initiatives Platform” (momenteel beheerd door het VN-milieuprogramma).
- in Europa gevestigde actoren leiden naar schatting 54 % van de bij het UNFCCC geregistreerde samenwerkingsinitiatieven voor klimaatmaatregelen ⁽¹⁰⁾.

4.2. In schril contrast met haar sterk internationaal leiderschap staat het feit dat de EU momenteel niet beschikt over een kader dat een faciliterend klimaat creëert dat zou helpen om klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren binnen Europa te versnellen. Zonder een dergelijk kader loopt de EU mogelijk concrete bijdragen mis van voorlopers uit de subnationale en niet-overheidssector. De huidige ondersteuning die de EU biedt bij enkele grootschalige maatregelen met meerdere belanghebbenden is ontoereikend om de transformatie te realiseren waartoe ze zich heeft verbonden in het kader van de Overeenkomst van Parijs.

4.3. Er moet veel meer aandacht worden besteed aan opkomende, maar nog niet erkende bottom-upklimaatactoren, die momenteel ondervetegenwoordigd zijn in initiatieven die door de EU gesteund worden. Het belang van hun potentiële bijdragen kan niet genoeg benadrukt worden. Het creëren van een faciliterend klimaat voor dergelijke klimaatmaatregelen is een doeltreffende en goedkope manier om het enorme maatschappelijke potentieel ervan te benutten.

⁽⁶⁾ Bijvoorbeeld door obstakels in de wetgeving weg te werken en/of door slim klimaatbeleid op te stellen.

⁽⁷⁾ Yearbook of Global Climate Action 2017, Marrakesh Partnership, UNFCCC 2017.

⁽⁸⁾ PB C 389 van 21.10.2016, blz. 20.

⁽⁹⁾ Belangrijke voorbeelden zijn: het wereldwijde Burgemeestersconvenant voor klimaat en energie, het regionale Burgemeestersconvenant, Mission Innovation, de Climate and Clean Air Coalition, het initiatief voor duurzame energie in Afrika; InsuResilience en het NDC-partnerschap.

⁽¹⁰⁾ Yearbook of Global Climate Action 2017, Marrakesh Partnership, UNFCCC 2017.

4.4. Bovendien kunnen met dit faciliterend klimaat de huidige onevenwichtigheden tussen klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren worden aangepakt. Bijvoorbeeld:

- micro-ondernemingen, kleine en middelgrote ondernemingen en sociale ondernemingen (m.i.v. coöperaties) zijn momenteel ondervertegenwoordigd in de door de EU ondersteunde initiatieven, evenals in het kader van het UNFCCC ⁽¹⁾;
- klimaatmaatregelen van plattelandsgemeenschappen en kleinere en middelgrote steden zijn ondervertegenwoordigd in vergelijking met die van zeer grote steden ⁽¹²⁾.

4.5. Aangezien de huidige mobilisatie-inspanningen voornamelijk gebeuren op het niveau van het internationaal klimaatbeleid en gericht zijn op bijzonder grote en/of opvallende voorbeelden, is actie op EU-niveau dringend geboden als aanvulling op internationale inspanningen door meer actoren en verschillende soorten actoren te activeren en te ondersteunen.

4.6. Gelet op het grote potentieel van niet-overheidsactoren om een stuwende kracht te vormen voor de wereldwijde inspanningen om de klimaatverandering te matigen en ons aan te passen aan de gevolgen ervan, wordt in dit advies een „Europese dialoog over klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren” (ED-NSCA) voorgesteld om klimaatmaatregelen van in Europa gevestigde niet-overheidsactoren te versterken en de reikwijdte en de schaal ervan te vergroten.

5. Prioritaire gebieden voor klimaatmaatregelen en voorbeelden en behoeften van actoren ter plaatse

5.1. De thematische prioriteiten dienen te worden vastgelegd in overleg met het maatschappelijk middenveld.

5.2. Door de prioriteiten nauw te laten aansluiten op de thematische gebieden in het kader van het UNFCCC, en dan met name het „Marrakech Partnership for Global Climate Action”, kan een sterke koppeling met de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs tot stand worden gebracht.

5.3. Mogelijk prioritaire thema's zijn: landbouw en voedsel, bosbouw, grondgebruik en een duurzame bio-economie, kustbescherming en -ontwikkeling, water, steden en regio's, vervoer, energie, de circulaire economie en industrie.

5.4. Horizontale thema's die in de voorgestelde dialoog aan de orde zouden kunnen komen, zijn: wisselwerkingen en synergieën op het gebied van klimaat en duurzame ontwikkeling, de rol van digitalisering, participatieve benaderingen en een billijke transitie.

5.5. Sociaal ondernemerschap, burgerinitiatieven en gemeenschapswerk zijn slechts een paar voorbeelden van klimaatmaatregelen op basis van bottom-upbenaderingen. Veel initiatieven zijn succesvol, al zijn sommige ook mislukt of om uiteenlopende redenen stopgezet. Beide categorieën projecten kunnen worden gebruikt om zowel niet-overheidsactoren als besluitvormers van waardevolle kennis te voorzien.

5.5.1. Gedecentraliseerde hernieuwbare energie is een uitstekend voorbeeld. Dit moet gebeuren door middel van lokale of regionale structuren, wat betekent dat het creëren van waarde uit het gebruik van wind-, zonne- en biomassaenergie op lokaal niveau zou moeten plaatsvinden. De EU maakt op dit gebied echter niet voldoende gebruik van het potentieel van het maatschappelijk middenveld en maar al te vaak bestaan er financiële, structurele en regelgevingsbelemmeringen die lokale actoren ervan weerhouden hieraan deel te nemen. In 2015 heeft het EESC er met succes toe opgeroepen om met een door het maatschappelijk middenveld in goede banen te leiden Europese energiedialoog de energietransitie ⁽¹³⁾ — de grootste EU-maatregel ter stabilisering van het klimaat — te coördineren.

⁽¹⁾ Hoewel ze goed zijn voor meer dan 99 % van alle ondernemingen in de EU en voor 58 % van de economische output gemeten aan de hand van de bruto toegevoegde waarde; https://ec.europa.eu/growth/smes_nl

⁽¹²⁾ In de EU woont ongeveer 35 % van de bevolking in gebieden met een gemengd landelijk en stedelijk karakter en meer dan 22 % in overwegend landelijke gebieden. (Eurostat (2014) Eurostat Regionaal Jaarboek 2014. Beschikbaar op: <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-statistical-books/-/KS-HA-14-001>, geraadpleegd op 16 januari 2018.

⁽¹³⁾ Advies van het EESC „Ontwikkeling van het in het klimaat- en energie kader 2030 voorgestelde governancestelsel” (PB C 291 van 4.9.2015, blz. 8).

5.5.2. Meer dan 1 000 lokale en regionale overheden uit 86 landen, die 804 miljoen mensen vertegenwoordigen, hebben hun emissiereductiedoelstellingen opgenomen in het „carbonn Climate Registry”. Worden deze doelstellingen gehaald, dan kan dit resulteren in een vermindering van 5,6 gigaton CO₂-equivalent (GtCO₂e) in 2020 en 26,8 GtCO₂e in 2050, vergeleken met niveaus die teruggaan tot 1990. Het totale effect van de 7 494 steden en lokale overheden, goed voor 680 miljoen mensen, die zich hebben verbonden aan het Global Covenant of Mayors for Climate and Energy, zou kunnen leiden tot een vermindering van 1,3 GtCO₂e per jaar vergeleken met ongewijzigd beleid in 2030, wat neerkomt op in totaal 15,64 GtCO₂e tussen 2010 en 2030 ⁽¹⁴⁾.

5.5.3. Gemeenschapslandbouw is de laatste jaren in opkomst in Europa. In 2016 produceerden meer dan zesduizend initiatieven van het maatschappelijk middenveld (in de brede zin van het woord) in 22 Europese landen voedsel voor één miljoen mensen ⁽¹⁵⁾. Dergelijke initiatieven variëren van partnerschappen tussen consumenten en landbouwers tot het opzetten van gemeenschappelijke tuinen en boerderijen. Ze zorgen voor nauwere banden tussen de producent en de consument, creëren nieuwe banen en kansen voor lokale bedrijven en brengen gemeenschappen opnieuw in contact met wat ze eten, wat de mechanismen van voedselproductie en -consumptie wijzigt en burgers aanmoedigt om meer participatieve bestuursvormen te ontwikkelen.

5.5.4. Het concept van een rechtvaardige transitie verenigt werknemers, gemeenschappen, werkgevers en regeringen in de context van de sociale dialoog met het doel concrete plannen, beleidsmaatregelen en noodzakelijke investeringen uit te werken om ervoor te zorgen dat de transformatie snel en eerlijk verloopt. De focus ligt daarbij op banen en bestaansmiddelen en het doel is ervoor te zorgen dat niemand achterblijft in onze strijd om de emissies terug te dringen, het klimaat te beschermen en sociale en economische rechtvaardigheid te bevorderen. Om de sociale dialoog voor een rechtvaardige transitie te waarborgen en op te zetten hebben het Internationaal Verbond van Vakverenigingen en zijn partners een centrum voor een rechtvaardige transitie („Just Transition Center”) opgericht. Dit centrum zal vakbonden, bedrijven, gemeenschappen en investeerders in het kader van de sociale dialoog bijeenbrengen en ondersteunen bij de ontwikkeling van plannen, overeenkomsten, investeringen en beleid voor een snelle en eerlijke transitie naar een koofstofvrije economie zonder armoede.

5.5.5. In vrijwillige programma's en initiatieven legt het bedrijfsleven vast wat het zal doen om zijn energie- en waterverbruik te verminderen en de uitstoot terug te dringen. Deze resultaten worden gecontroleerd en regelmatig openbaar gemaakt. Dit soort best practices kan ook worden gebruikt om benchmarks voor ondernemingen en landen op te stellen.

5.6. Om inzicht in de grote diversiteit van niet-overheidsactoren en in hun uiteenlopende behoeften en middelen te krijgen heeft het EESC een enquête ⁽¹⁶⁾ gehouden. Hierin gaven niet-overheidsactoren aan vooral behoefte te hebben aan:

- een ondersteunend beleids- en wetgevingsklimaat;
- financiën: toegang tot openbare middelen en belastingstimulansen;
- technische ondersteuning ten behoeve van wederzijds leren, capaciteitsopbouw, de uitwisseling van kennis en goede praktijkvoorbeelden, en bewustmaking;
- grotere geloofwaardigheid, zichtbaarheid, begrip en erkenning van hun bijdragen;
- betere samenwerking tussen de verschillende actoren in de particuliere en publieke sfeer.

6. Functies van de voorgestelde Europese dialoog over klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren

6.1. Om vorm te geven aan een omgeving die bevorderlijk is voor klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren en om maatregelen in Europa te versterken en de reikwijdte en de schaal ervan te vergroten, dient de Europese dialoog aan te sluiten op de operationele en beleidsbehoeften van niet-overheidsactoren en mogelijk de volgende onderling verbonden functies te omvatten: 1) maatregelen te beoordelen (**A**ssessing actions); 2) maatregelen te erkennen (**R**ecognising actions); 3) bestuur te verbeteren (**I**mproving governance); 4) maatregelen te versnellen (**A**ccelerating actions), en 5) maatregelen te ondersteunen (**S**upporting actions) (**ARIAS**).

⁽¹⁴⁾ <https://www.cities-and-regions.org/lgma-at-the-apa-resumption/>

⁽¹⁵⁾ <https://urgenci.net/new-report-european-csa-overview-released-by-the-european-csa-research-group/>

⁽¹⁶⁾ EESC Survey „Boosting non-state climate actors”.

6.2. **Maatregelen beoordelen en opvolgen** — De EU en haar lidstaten hebben er baat bij dat de bijdragen van klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren beter worden begrepen. De voorgestelde dialoog kan een overzicht bieden van de klimaatmaatregelen binnen Europa en kan helpen om in het kader van het UNFCCC de vooruitgang van klimaatmaatregelen op mondiaal niveau op te volgen.

Een beter begrip van mitigatiegerelateerde en andere bijdragen levert op verschillende manieren voordelen op:

- het kan een eerste stap zijn om maatregelen van niet-overheidsactoren mee te nemen in de tenuitvoerlegging van klimaatbeleid op nationaal en EU-niveau;
- diepgaande studies van specifieke klimaatmaatregelen kunnen helpen bij het opstellen van overheidsbeleid en het in kaart brengen van regelgevingsbelemmeringen, schaalbare oplossingen en de omstandigheden waaronder specifieke maatregelen doeltreffend zijn;
- het kan niet-overheidsactoren praktische kennis opleveren, zodat zij op doeltreffende wijze klimaatactiviteiten kunnen ontplooiën.

6.2.1. Via het voorgestelde kader moet het mogelijk zijn om de vooruitgang van ten minste een aantal maatregelen van subnationale en niet-overheidsactoren op te volgen, zeker indien zij zich verbinden tot meetbare emissiereducties. Dit zou kunnen in de vorm van geaggregeerde beoordelingen van klimaatmaatregelen in Europa, evenals in de vorm van vrijwillige rapportagemechanismen. Garanties tegen „greenwashing” („business as usual” presenteren als schoon en in overeenstemming met de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs) moeten worden overwogen. Er moet echter op zijn minst worden bewezen dat de initiatieven meer zijn dan slechts beloftes op papier, zonder daarbij zware rapportage- en monitoringverplichtingen op te leggen. In het kader van monitoring- en evaluatiepraktijken zou een meer kwalitatieve benadering met verhaalvormen mogelijk een aanvulling kunnen vormen op kwantitatieve benaderingen, om te laten zien wat mogelijk bereikt kan worden.

6.3. Momenteel wordt het merendeel van de klimaatmaatregelen in Europa niet of nauwelijks erkend op Europees niveau. De kans om bijzonder doeltreffende, innovatieve en creatieve klimaatmaatregelen **te erkennen en voor het voetlicht te brengen** kan een kostenefficiënte manier zijn om een impuls te geven aan nieuwe maatregelen en bestaande maatregelen te ondersteunen. De erkenning van klimaatmaatregelen kan verschillende vormen aannemen, zoals:

- een brede erkenning van nieuwe en bestaande toezeggingen middels een onlineplatform;
- het bieden van mogelijkheden voor opkomende klimaatactoren om aandacht te krijgen op evenementen (op hoog niveau), zowel op Europees niveau als in het kader van internationale onderhandelingen;
- de toekenning van prijzen aan bijzonder succesvolle klimaatmaatregelen, bijvoorbeeld voor specifieke thematische gebieden.

6.4. **Bestuur verbeteren en versterken** — koplopers onder verschillende groepen niet-overheidsactoren kunnen waarschijnlijk belemmeringen en kansen voor een beter bestuur in kaart brengen. Hun inzichten kunnen helpen om regelgevingsbelemmeringen op Europees, nationaal, regionaal of lokaal niveau in kaart te brengen en om stappen te ondernemen om deze te verwijderen, evenals om een aangepast regelgevingskader te creëren dat bevorderlijk is voor klimaatmaatregelen. Een Europese dialoog over klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren zou continu feedback moeten verzamelen en uitdagingen moeten aankaarten bij openbare autoriteiten om geleidelijk een faciliterend bestuursklimaat voor bottom-upklimaatmaatregelen tot stand te brengen. Dit is niet mogelijk als het beleidsvacuüm tussen niet-overheidsactoren en besluitvormers niet wordt aangepakt.

6.5. **Klimaatmaatregelen versnellen** — De ultieme doelstelling van de voorgestelde dialoog is het versnellen van klimaatactiviteiten. Dit kan zowel worden bereikt door ze voor een breed scala aan niet-overheidsactoren aantrekkelijk te maken als door ervoor te zorgen dat klimaatmaatregelen het nieuwe „business as usual” worden. In de praktijk betekent dit het volgende:

- een toename van het aantal nieuwe toezeggingen van niet-overheidsactoren: om initiatieven te helpen versnellen moet de dialoog — mogelijk in samenwerking met het UNFCCC en andere partners — nieuwe verbintenissen aankondigen;

- snelle toepassing op Europees niveau van oplossingen en lessen die voortvloeien uit klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren. Om deze versnelling te bevorderen kunnen in het kader van de dialoog regionale vergaderingen van technische deskundigen georganiseerd worden. Deze vergaderingen moeten zijn geënt op het model van — en input aanleveren voor — soortgelijke vergaderingen van het UNFCCC;
- de organiserende partners kunnen in sommige gevallen ook nieuwe partnerschappen en klimaatmaatregelen voor veelbelovende of dringende thema's tot stand brengen door zelf of via de dialoog mensen bijeen te brengen;
- als er geen adequate aanpak wordt uitgewerkt en bevordert om samenwerking te stimuleren, kan het gebeuren dat sectorale of territoriale initiatieven met elkaar concurreren. Een algemeen overzicht is geboden om hiaten en mogelijkheden voor samenwerking in kaart te brengen en nieuwe partnerschappen tot stand te brengen.

6.6. **Klimaatmaatregelen ondersteunen** — de voorgestelde dialoog dient niet alleen maatregelen voor het voetlicht te brengen, maar moet ook tegemoetkomen aan de behoeften van niet-overheidsactoren. Er zijn verschillende soorten ondersteuning mogelijk, zoals:

- een netwerkgeving aanbieden die nieuwe partnerschappen tussen overheids- en niet-overheidsactoren bevordert;
- het intercollegiale leren en het delen van advies tussen niet-overheidsactoren gemakkelijker maken door hen te helpen om regelgevingsbelemmeringen te overwinnen;
- onderwijs en opleiding aanbieden, evenals innovatie stimuleren, bijvoorbeeld middels open onlinecursussen voor een groot publiek („Massive Open Online Courses” — MOOC's), webinars en workshops over specifieke thema's⁽¹⁷⁾;
- de toegang tot financiering vereenvoudigen, bijvoorbeeld door bestaande kanalen in kaart te brengen, innovatieve financieringsinstrumenten te verkennen (met inbegrip van peer-to-peerfinanciering, crowdfunding en microfinanciering), voorstellen om de belastingregels te vereenvoudigen en nieuwe financieringskaders te creëren, bijvoorbeeld om toegang tot particuliere, internationale en multilaterale financiering te bevorderen.

7. De voorgestelde Europese dialoog over klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren in de praktijk

7.1. De voorgestelde Europese dialoog zou moeten gaan functioneren in een breder ecosysteem van klimaatgovernance na de Overeenkomst van Parijs. Er verschijnen andere regionale en nationale agenda's en kaders voor maatregelen (bijvoorbeeld in Latijns-Amerika en de VS). Een Europese dialoog zou er baat bij hebben als werd samengewerkt met en geleerd van deze platformen.

7.2. De organisatie van de dialoog zou bescheiden („light touch”) moeten zijn en zou in de eerste plaats gericht moeten zijn op het strategisch koppelen van bestaande programma's, initiatieven en instellingen, en niet op het oprichten van nieuwe instellingen. Het EESC zal een duidelijke rol spelen bij het opzetten van de dialoog en bij het streven naar steun van en partnerschap met de Europese Commissie en andere EU-instellingen. Met deze institutionele opzet zou het zijn geloofwaardigheid bij de aanpak van klimaatmaatregelen op Europees niveau vergroten. In dit verband steunt het EESC het voorstel van het Europees Parlement om nationale „platforms voor klimaat- en energiedialoog op verschillende niveaus” op te zetten om in iedere lidstaat een brede discussie over de toekomst van het klimaat- en energiebeleid van dat land te houden.

7.3. Een onlineplatform in het kader van de Europese dialoog kan dienen als een uitwisselingscentrum dat klimaatmaatregelen in Europa registreert en opneemt in een overzicht, en kan een brede opslagplaats voor gegevens verschaffen die kan dienen ter ondersteuning van strategische analyse en die kan worden aangewend bij de ontwikkeling van lokaal, nationaal en Europees beleid. Om het uitwisselingscentrum zo bruikbaar mogelijk te maken moet de website toegankelijk en doorzoekbaar zijn. Een dergelijke website zou kunnen worden verbonden met platformen die reeds bestaan in het kader van het UNFCCC, met inbegrip van het NAZCA-platform⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁷⁾ Bijvoorbeeld: „Hoe maak ik een actieplan?”, „Hoe krijg ik ondersteuning?”, „Hoe motiveer ik kiesdistricten om actie te ondernemen?” enz.

⁽¹⁸⁾ <http://climateaction.unfccc.int/>

7.4. De voorgestelde Europese dialoog zou de aanzet moeten geven tot evenementen om functies op het gebied van erkenning, feedback, onderwijs en netwerken voor niet-overheidsactoren te ondersteunen. Een deel van deze evenementen bestaat reeds, maar zou aan relevantie winnen. Bijvoorbeeld:

- bestaande deskundigenvergaderingen van de waarnemingspost Duurzame Ontwikkeling van het EESC zouden aanvullende relevantie kunnen krijgen door te worden gekoppeld aan het UNFCCC-proces als „technische deskundigenvergaderingen” of thematische en regionale dialogen om bestaande klimaatmaatregelen te inventariseren;
- de Europese dag voor duurzame gemeenschappen — georganiseerd door Ecolise in samenwerking met het EESC — zou de aandacht kunnen vestigen op lokale gemeenschappen en hun bijdragen aan klimaatmaatregelen kunnen erkennen;
- tijdens door de EU-instellingen ondersteunde jaarlijkse evenementen (bijv. de Groene Week, de Week van de Duurzame Energie, de Week van de Duurzame Ontwikkeling enz.) zouden sessies kunnen worden gewijd aan klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren.

7.5. Het zou in het kader van de voorgestelde dialoog zinvol zijn om sectorale of thematische „ambassadeurs voor klimaatmaatregelen” te benoemen. De ambassadeurs zouden de volgende taken kunnen hebben: het bevorderen van de samenwerking tussen verschillende belanghebbenden, het vastleggen van strategische/thematische prioriteiten, het organiseren van evenementen en het stimuleren van nieuwe klimaatmaatregelen. Zij kunnen ook optreden als aanspreekpunten voor klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren, bijvoorbeeld ten aanzien van de Europese Commissie, de lidstaten en het UNFCCC.

7.6. Het voorgestelde proces moet toegang tot financiering voor niet-overheidsactoren ondersteunen. Dit kan onder andere het volgende inhouden:

- in kaart brengen van financieringskansen;
- geven van advies over financierbare plannen;
- analyseren van de huidige dialoog- en overlegprocedures met niet-overheidsactoren, teneinde nieuwe technieken en best practices te ontwikkelen om het gebruik van bestaande Europese en internationale financiering te bevorderen;
- ervoor pleiten dat het komende meerjarig financieel kader van de EU ten dienste staat van de hogere klimaatambities van niet-overheidsactoren en maatregelen van deze actoren stimuleert;
- verkennen van innovatieve financiering (peer-to-peerfinanciering, crowdfunding, microfinanciering, groene obligaties enz.).

7.7. Om geloofwaardigheid en een bescheiden („light touch”) institutioneel kader te verzekeren, moeten de volgende potentiële deelnemers worden uitgenodigd als organisatorische partners:

- ter ondersteuning van de beoordelingsfunctie moeten de initiatiefnemers van de dialoog samenwerken met bestaande onderzoeksgroepen, initiatieven voor het opvolgen van klimaatmaatregelen en dataplatformen;
- ter ondersteuning van de erkenningsfunctie moet worden gestreefd naar samenwerking met bestaande initiatieven die prijzen toekennen, zoals de Momentum for Change Awards van het UNFCCC, de SEED-prijzen⁽¹⁹⁾, de prijs van het EESC voor het maatschappelijk middenveld enz.;
- ter ondersteuning van de functies „verbetering van het bestuur” en „versnelling” dienen er communicatiekanalen te worden ingesteld, bijvoorbeeld met faciliterende dialogen en processen voor technische deskundigen binnen het UNFCCC, evenals met relevante processen op EU- en nationaal niveau, zoals de Europese adviesraden voor milieu en duurzame ontwikkeling (EEAC);
- voor de ondersteuningsfunctie moeten koppelingen met bestaande programma's worden gelegd. Toegang tot financiering en beste praktijken kan bijvoorbeeld worden gecoördineerd met het LIFE-programma van de EU, een financieringsinstrument voor milieu- en klimaatmaatregelen, subsidies of leningen van de EIB en/of andere Europese programma's, en de verzameling van onderzoeksresultaten binnen Horizon 2020 die relevant zijn voor niet-overheidsactoren kunnen ruim worden verspreid onder de deelnemers aan de dialoog.

⁽¹⁹⁾ Prijzen voor ondernemerschap op het gebied van duurzame ontwikkeling.

7.8. Als aanzet tot de Europese dialoog over klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren zou op initiatief van het EESC in samenwerking met de Europese Commissie in de eerste helft van 2018 een evenement voor alle belanghebbende netwerken van actoren en vertegenwoordigers van andere EU-instellingen en de lidstaten georganiseerd moeten worden.

7.8.1. Dit evenement moet een bijdrage leveren aan de Talanoa-dialoog in de aanloop naar de COP24, in het kader waarvan verdragspartijen en andere belanghebbenden worden uitgenodigd om samen te werken bij het organiseren van lokale, regionale, nationale of mondiale evenementen om relevante bijdragen op te stellen en beschikbaar te stellen over waar we zijn, waar we heen willen en hoe we daar komen.

7.8.2. Om de Europese dialoog over klimaatmaatregelen van niet-overheidsactoren concreet gestalte te geven, zou tijdens dit evenement ook een actieplan voor de periode 2018-2020 opgesteld moeten worden, met inbegrip van een gedetailleerd plan voor het vervullen van de ARIAS-functie van de dialoog.

Brussel, 15 februari 2018.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Georges DASSIS
